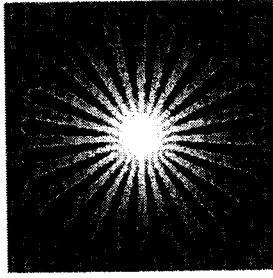

الله أكبر

۹۸۷۶۵

۸۷/۱۱/۲۵
۸۷/۱۱/۲۵

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم اجتماعی

گروه جامعه‌شناسی

بررسی خشونت خانگی علیه زنان و عوامل جامعه‌شناختی

مؤثر بر آن در شهر خرم‌آباد در سال ۱۳۸۶

پایان‌نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته جامعه‌شناسی

مؤلف

پروانه نژادسبزی

استاد راهنما

دکتر امیرملکی

استاد مشاور

دکتر عزت‌الله سام آرام

تیر ۱۳۸۷

۹۱۷۹۵

کتابخانه اساتید بزرگ علمی بزرگ
گروه جامعه‌شناسی

۱۳۸۷ / ۱۷ / ۱۵

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران

تاریخ

شماره

پیوست

((تصویب نامه))

پایان نامه تحت عنوان :

" بررسی خشونت خانگی علیه زنان و عوامل جامعه شناسی مؤثر بر آن در شهر خرم آباد در سال
1386 "

تاریخ دفاع: 87/04/23 ساعت: 9/00-10/30 نمره: ۱۹,۷۵ درجه: کالی

اعضای هیات داوران :

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبه علمی	امضاء
1- جناب آقای دکتر امیر ملکی	استاد راهنما	استاد ریاست	
2- جناب آقای دکتر عزت اله سام آرام	استاد مشاور	استاد	
3- خانم دکتر پروانه دانش	استاد داور	استاد	
4- جناب آقای امیر مصلی	نایب داور		

ان، خیابان انقلاب،

ان استاد نجات اللهی،

ش خیابان سپند،

کلی ۲۳۳

ن: ۸۸۸۰۱۰۹۰

گزار: ۸۸۹۰۳۱۵۸

مت الکترونیکی:

info@Tehran.pnu.

مانی الکترونیکی:

http://www.Tehran.pnu.

تقدیم به زنان،

به مادران و

به روح بلند اندک زنانی که ضرورت آزادی و برابری را در خویش

خویش یافتند و زندگی خود را در راه هموار نمودن آن هدیه کردند

تقدیر و تشکر

اکنون، که در پناه ایزد منان و حمایت‌های بی‌دریغ همسرم، توفیق به پایان رساندن این رساله را داشته‌ام قبل از گشایش باب این مصحف و ارائه مطالب تدوین شده در آن بر خویشان لازم می‌دانم از همسر مهربانم که حامی راه تحصیل بود، از اساتید متعهد و بزرگواری که دلسوزانه مرا در این امر تشویق نمودند، از دوستان عزیزم که مهربانانه مرا یاری دادند قدردانی نمایم، جا دارد که سرلوحه این مصحف را با نام بزرگانی چون دکتر امیر ملکی، دکتر سام‌آرام آذین ببندم و از ایشان به پاس راهنمایی‌های ارزشمند و مشاوره‌های دلسوزانه تقدیر و تشکر نمایم. از تمامی دوستان مهربانم، خانم‌ها فاطمه نادری، اعظم عارفی، مهسا قوامی، سیما رحیم‌پور و فرشته رشیدیان که خواهرانه و بی‌دریغ با من همکاری داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

فهرست مطالب

یک

صفحه	عنوان
هفت	فهرست جداول
۵	فهرست شکل‌ها
	فصل اول: کلیات
۲	مقدمه
۳	۱-۱- طرح و بیان مسأله
۵	۱-۲- ضرورت و اهمیت موضوع
۶	۱-۳- اهداف پژوهش
۶	۱-۳-۱- هدف اصلی
۶	۱-۳-۲- اهداف فرعی
	فصل دوم: سوابق نظری و تجربی
۹	۱-۲- مرور سوابق تجربی موضوع
۹	۱-۱-۲- تاریخچه موضوع
۲۱	۲-۱-۲- پیشینه تجربی موضوع در جهان
۲۴	۳-۱-۲- پیشینه تجربی موضوع در ایران
۲۹	۲-۲- مبانی نظری پژوهش
۲۹	الف- نظریه‌های خشونت
۲۹	۱- نظریه‌های روان‌شناختی خشونت
۲۹	۱-۱- نظریه‌ی فروید

۱۳۸۷ / ۷ / ۱۵

- ۳۰-۱-۲- نظریه لورنز ۳۰
- ۳۰-۱-۳- نظریه دالرد: پرخاشگری به عنوان سائق آشکار شده ۳۰
- ۳۱-۱-۴- نظریه باندورا: پرخاشگری به عنوان رفتار اجتماعی آموخته شده ۳۱
- ۳۱-۱-۵- نظریه هارولد کاپلان و بنیامین سادوک: بیولوژی تکاملی پرخاشگری ۳۱
- ۳۶-۲- دیدگاه‌های جامعه‌شناختی خشونت ۳۶
- ۳۶-۱-۲- نظریه پیتریم سوروکین (سرکوب غرایز) ۳۶
- ۳۸-۲-۲- نظریه توکویل: تئوری توقعات فزاینده ۳۸
- ۳۸-۲-۳- نظریه جان دالرد: تئوری محرومیت نسبی ۳۸
- ۴۰-۲-۴- نظریه هومنز: مبادله ۴۰
- ۴۱-۲-۵- نظریه‌های فمینیستی ۴۱
- ۴۲-ب- نظریه‌های جامعه‌پذیری ۴۲
- ۴۲-۱- تعریف جامعه‌پذیری ۴۲
- ۴۳-۲- انواع جامعه‌پذیری ۴۳
- ۴۳-۳- جامعه‌پذیری و خانواده ۴۳
- ۴۳-۴- جامعه‌پذیری و جامعه ۴۳
- ۴۴-۵- جامعه‌پذیری جنسی و عوامل مؤثر بر آن ۴۴
- ۴۶-۶- تئوری‌های جامعه‌پذیری ۴۶
- ۴۶-۱-۶- نظریه پارسونز: ساختار و رشد شخصیت از دیدگاه پارسونز ۴۶
- ۵۵-۲-۶- نظریه‌ی مید: شکل‌گیری شخصیت افراد در فرآیند جامعه‌پذیری ۵۵
- ۵۶-۳-۶- نظریه کاستلز: تحول جامعه‌پذیری جنسیتی در عصر مدرن ۵۶
- ۵۷-ج- نظریه‌های سرمایه‌ی اجتماعی ۵۷

۵۷	۱- تعریف سرمایه‌ی اجتماعی
۵۸	۲- انواع سرمایه‌ها
۶۰	۳- سرمایه‌ی اجتماعی و خانواده
۶۲	۴- تئوری‌های سرمایه‌ی اجتماعی
۶۲	۴-۱- دیدگاه پیربورديو
۶۶	۴-۲- دیدگاه جیمز کلمن
۷۰	۴-۳- دیدگاه رابرت پوتنام
۷۲	۴-۴- دیدگاه فرانسیس فوکویاما
۷۳	د- مدل تحلیلی پژوهش
۷۸	ذ- فرضیات پژوهش
	فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق
۸۰	۳-۱- روش تحقیق
۸۰	۳-۲- جامعه آماری
۸۱	۳-۳- روش انتخاب نمونه‌گیری
۸۱	۳-۴- ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۸۲	۳-۵- اعتبار و پایایی ابزارهای سنجش
۸۱	۳-۵-۱- اعتبار
۸۲	۳-۵-۲- پایایی
۸۲	۳-۶- تعریف مفاهیم و متغیرها
۸۳	۳-۶-۱- خشونت خانگی (تعریف مفهومی، تعریف عملیاتی)

چهار

- ۸۷ ۳-۶-۲- سرمایه اجتماعی (تعریف مفهومی، تعریف عملیاتی)
- ۸۷ ۳-۶-۲-۱- همکاری در سطح خانواده (تعریف مفهومی، تعریف عملیاتی)
- ۸۹ ۳-۶-۲-۲- اعتماد در سطح خانواده (تعریف مفهومی، تعریف عملیاتی)
- ۹۱ ۳-۶-۳- جامعه‌پذیری (تعریف مفهومی، تعریف عملیاتی)

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

- ۹۸ ۴-۱- سیمای نمونه آماری
- ۹۸ ۴-۱-۱- ویژگی‌های اقتصادی اجتماعی
- ۹۸ ۴-۱-۱-۱- سن
- ۱۰۱ ۴-۱-۱-۲- تحصیلات
- ۱۰۲ ۴-۱-۱-۳- شغل
- ۱۰۳ ۴-۱-۱-۴- درآمد
- ۱۰۴ ۴-۱-۱-۵- محل تولد
- ۱۰۵ ۴-۱-۱-۶- سن در زمان ازدواج
- ۱۰۷ ۴-۱-۱-۷- تحصیلات پدر پاسخگو
- ۱۰۸ ۴-۱-۱-۸- تحصیلات مادر پاسخگو
- ۱۰۹ ۴-۱-۱-۹- نوع شغل مادر پاسخگو
- ۱۱۰ ۴-۱-۱-۱۰- نوع شغل پدر پاسخگو
- ۱۱۱ ۴-۱-۱-۱۱- سن شوهر
- ۱۱۲ ۴-۱-۱-۱۲- محل تولد شوهر پاسخگو
- ۱۱۳ ۴-۱-۱-۱۳- میزان تحصیلات همسر پاسخگو

- ۱۱۵ ۴-۱-۱-۱۴- گروه شغلی همسران پاسنخگویان
- ۱۱۶ ۴-۱-۱-۱۴- میزان درآمد همسر پاسنخگو
- ۱۱۷ ۴-۱-۱-۱۵- سن همسران پاسنخگویان در زمان اولین ازدواج
- ۱۱۸ ۴-۱-۱-۱۶- دفعات ازدواج پاسنخگو
- ۱۲۰ ۴-۱-۱-۱۷- دفعات ازدواج همسران پاسنخگویان
- ۱۲۱ ۴-۱-۱-۱۸- نوع خویشاوندی
- ۱۲۳ ۴-۱-۲- سرمایه اجتماعی خانواده
- ۱۲۳ ۴-۱-۲-۱- همکاری خانوادگی
- ۱۲۴ ۴-۱-۲-۲- اعتماد بین همسران
- ۱۲۶ ۴-۱-۲-۳- سرمایه اجتماعی در سطح خانواده
- ۱۲۸ ۴-۱-۳- جامعه پذیری
- ۱۲۸ ۴-۱-۳-۱- جامعه پذیری جامعه‌ای
- ۱۳۰ ۴-۱-۳-۲- جامعه‌پذیری خانواده‌ای
- ۱۳۲ ۴-۱-۳-۳- جامعه‌پذیری
- ۱۳۴ ۴-۱-۴- خشونت خانگی
- ۱۳۴ ۴-۱-۴-۱- خشونت روانی- عاطفی
- ۱۳۵ ۴-۱-۴-۲- خشونت اقتصادی- اجتماعی
- ۱۳۸ ۴-۱-۴-۳- خشونت فیزیکی غیر مستقیم
- ۱۴۰ ۴-۱-۴-۴- خشونت فیزیکی مستقیم
- ۱۴۲ ۴-۱-۴-۵- خشونت خانگی

شش

۱۴۴

۲-۴-آزمون فرضیات

۱۴۴

۱-۲-۴- همکاری و خشونت خانگی

۱۴۸

۲-۲-۴- اعتماد و خشونت خانگی

۱۵۰

۳-۲-۴- سرمایه اجتماعی و خشونت خانگی

۱۵۳

۴-۲-۴- جامعه‌پذیری جامعه‌ای و خشونت خانگی

۱۵۵

۵-۲-۴- جامعه‌پذیری خانواده‌ای و خشونت خانگی

۱۵۸

۶-۲-۴- جامعه‌پذیری و خشونت خانگی

۱۶۲

۷-۲-۴- پیش‌بینی میزان خشونت بر اساس متغیرهای سرمایه اجتماعی و جامعه‌پذیری

۱۶۳

۸-۲-۴- تحلیل مدل ساختاری

فصل پنجم: خلاصه و بحث و نتیجه‌گیری

۱۶۶

۱-۵- خلاصه

۱۷۲

۲-۵- بحث و نتیجه‌گیری

۱۷۸-۱۸۴

منابع

فهرست جداول

۳۲	جدول ۱-۲: سه دیدگاه نظری در مورد پرخاشگری
۵۰	جدول ۲-۲: نظام شخصیت با بهره‌گیری از مدل تحلیلی AGIL
۵۱	جدول ۳-۲: اصل فرق‌گذاری مدل یادگیری
۵۲	جدول ۴-۲: طبقه‌بندی طرز کار و جامعه‌پذیری شخصیت
۵۲	جدول ۵-۲: مراحل چهارگانه جامعه‌پذیری
۵۴	جدول ۶-۲: نشانه‌های عمده آسیب‌شناختی شخصیت
۶۰	جدول ۷-۲: مقایسه چهار سرمایه
۹۸	جدول شماره ۴-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه‌های سنی ۵ ساله
۹۹	جدول ۴-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه‌های سنی چهارگانه
۹۹	جدول ۴-۳: شاخص‌های آماری سن
۱۰۱	جدول ۴-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات
۱۰۲	جدول شماره ۴-۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت اشتغال
۱۰۳	جدول ۴-۶: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب درآمد
۱۰۴	جدول شماره ۴-۷: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل تولد
۱۰۵	جدول شماره ۴-۸: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن آنان به هنگام اولین ازدواج
۱۰۶	جدول شماره ۴-۹: شاخص‌های آماری سن ازدواج پاسخگویان هنگام اولین ازدواج
۱۰۷	جدول شماره ۴-۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات پدر
۱۰۸	جدول ۴-۱۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات مادر
۱۰۹	جدول شماره ۴-۱۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع شغل مادران
۱۱۰	جدول شماره ۴-۱۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع شغل پدر
۱۱۱	جدول شماره ۴-۱۴: توزیع فراوانی همسران پاسخگویان بر حسب گروه‌های سنی ۵ ساله.
۱۱۲	جدول ۴-۱۵: شاخص آماری سن همسران پاسخگویان
۱۱۳	جدول شماره ۴-۱۶: توزیع فراوانی محل تولد شوهران پاسخگویان
۱۱۴	جدول شماره ۴-۱۷: توزیع فراوانی همسران پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات
۱۱۵	جدول شماره ۴-۱۸: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه شغلی همسر
۱۱۶	جدول شماره ۴-۱۹: توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان درآمد همسر.
۱۱۷	جدول شماره ۴-۲۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن همسران در هنگام اولین ازدواج.

- جدول شماره ۴-۲۱ آماره‌های سن همسران پاسخگویان در زمان اولین ازدواج ۱۱۷
- جدول شماره ۴-۲۲ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دفعات ازدواج ۱۱۸
- جدول شماره ۴-۲۳ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دفعات ازدواج همسر ۱۲۰
- جدول شماره ۴-۲۴ توزیع فراوانی همسران بر اساس نوع خویشاوندی ۱۲۱
- جدول شماره ۴-۲۵ توزیع فراوانی همکاری بین همسران ۱۲۳
- جدول شماره ۴-۲۶ آماره‌های مقیاس همکاری ۱۲۳
- جدول شماره ۴۰-۲۷ توزیع فراوانی اعتماد بین همسران ۱۲۴
- جدول شماره ۴-۲۸: آماره‌های مقیاس اعتماد بین همسران ۱۲۵
- جدول شماره ۴-۲۹ توزیع فراوانی سرمایه اجتماعی خانواده ۱۲۶
- جدول شماره ۴-۳۰ آماره‌های مقیاس اجتماعی در سطح خانواده ۱۲۶
- جدول شماره ۴-۳۱- توزیع فراوانی میزان جامعه‌پذیری جامعه‌ای پاسخگویان ۱۲۸
- جدول شماره ۴-۳۲ آماره‌های مقیاس جامعه‌پذیری جامعه‌ای ۱۲۸
- جدول شماره ۴-۳۳- توزیع فراوانی میزان جامعه‌پذیری خانواده‌ای پاسخگویان ۱۳۰
- جدول شماره ۴-۳۴ آماره‌های مقیاس جامعه‌پذیری خانوادگی پاسخگویان ۱۳۰
- جدول شماره ۴-۳۵- توزیع فراوانی میزان جامعه‌پذیری پاسخگویان ۱۳۲
- جدول شماره ۴-۳۶ آماره‌های مقیاس جامعه‌پذیری کل ۱۳۲
- جدول شماره ۴-۳۷ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه خشونت روانی- عاطفی ۱۳۴
- جدول شماره ۴-۳۸- آماره‌های مقیاس خشونت روانی عاطفی ۱۳۴
- جدول شماره ۴-۳۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه خشونت اقتصادی- اجتماعی ۱۳۶
- جدول شماره ۴۰-۴۰ آماره‌های مقیاس خشونت اقتصادی- اجتماعی ۱۳۶
- جدول شماره ۴-۴۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تجربه خشونت فیزیکی غیر مستقیم ۱۳۸
- جدول شماره ۴-۴۲ آماره‌های مقیاس خشونت فیزیکی غیرمستقیم ۱۳۸
- جدول شماره ۴-۴۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه خشونت فیزیکی مستقیم ۱۴۰
- جدول شماره ۴-۴۴، آماره‌های مقیاس خشونت فیزیکی مستقیم ۱۴۰
- جدول شماره ۴-۴۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب خشونت خانگی ۱۴۲
- جدول شماره ۴-۴۶ آماره‌های مقیاس خشونت خانگی ۱۴۲
- جدول ۴-۴۷ ضرایب رگرسیونی متغیر میزان همکاری و میزان خشونت خانگی ۱۴۴
- جدول ۴-۴۸ فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان همکاری خانگی و میزان خشونت خانگی ۱۴۶
- جدول ۴-۴۹ نتایج آزمون‌های همبستگی بین دو متغیر میزان همکاری خانگی و خشونت خانگی ۱۴۶
- جدول ۴-۵۰ ضرایب رگرسیونی متغیر میزان اعتماد و خشونت خانگی ۱۴۸
- جدول ۴-۵۱ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اعتماد خانگی و میزان خشونت خانگی ۱۴۹

- جدول ۴-۵۲ نتایج آزمون‌های همبستگی بین دو متغیر میزان اعتماد بین همسران و خشونت خانگی ۱۴۹
- جدول ۴-۵۳ ضرایب رگرسیونی میزان سرمایه اجتماعی و خشونت خانگی ۱۵۰
- جدول ۴-۵۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان سرمایه اجتماعی خانگی و میزان خشونت خانگی ۱۵۱
- جدول ۴-۵۵ نتایج آزمون‌های همبستگی بین دو متغیر میزان سرمایه اجتماعی زنان و خشونت خانگی ۱۵۱
- جدول ۴-۵۶: ضرایب رگرسیونی میزان جامعه‌پذیری جامعه‌ای و خشونت خانگی ۱۵۳
- جدول ۴-۵۷ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان جامعه‌پذیری جامعه‌ای و میزان خشونت خانگی ۱۵۴
- جدول ۴-۵۸ نتایج آزمون‌های همبستگی بین دو متغیر جامعه‌پذیری جامعه‌ای زنان و میزان خشونت خانگی ۱۵۴
- جدول ۴-۵۹ ضرایب رگرسیونی متغیر میزان جامعه‌پذیری خانواده‌ای و میزان خشونت ۱۵۵
- جدول ۴-۶۰ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان جامعه‌پذیری خانواده‌ای و میزان خشونت خانگی ۱۵۷
- جدول ۴-۶۱ نتایج آزمون‌های همبستگی بین دو متغیر جامعه‌پذیری خانواده‌ای و خشونت خانگی ۱۵۷
- جدول ۴-۶۲ ضرایب رگرسیونی متغیر میزان جامعه‌پذیری کل و میزان خشونت خانگی ۱۵۸
- جدول ۴-۶۳ توزیع نمونه آماری میزان جامعه‌پذیری زنان بر حسب میزان خشونت خانگی ۱۶۰
- جدول ۴-۶۴ نتایج آزمون‌های همبستگی بین دو متغیر میزان جامعه‌پذیری کل و خشونت خانگی ۱۶۰
- جدول ۴-۶۵ ضرایب رگرسیونی متغیرهای مستقل سرمایه اجتماعی و جامعه‌پذیری بر خشونت خانگی ۱۶۲

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۳۷	نمودار ۱-۲: سرکوب غرایز که به خشونت منجر می‌شود از دیدگاه سوروکین
۶۳	مدل ۲-۲- مدل ارائه شده با توجه به مطالب ریتزر
۶۴	شکل ۲-۳- مدل دو عامل زمینه‌ای روابط قدرت و زمینه سیاسی
۷۰	مدل ۲-۴: مدل ارائه شده توسط کلمن در مورد شناسایی سرمایه اجتماعی از روابط خانواده
۷۳	مدل ۲-۵: این مدل نشان می‌دهد خشونت خانگی ناشی از نبود سرمایه اجتماعی است
۷۷	شکل ۲-۷- مدل نظری پژوهش
۱۰۰	شکل ۴-۱- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب گروه‌های سنی پنج‌ساله
۱۰۰	شکل ۴-۲- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب گروه‌های سنی چهارگانه
۱۰۱	شکل ۴-۳- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب سطح تحصیلات
۱۰۲	شکل ۴-۴- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب وضعیت اشتغال
۱۰۳	شکل ۴-۵- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب درآمد
۱۰۴	شکل ۴-۶- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب محل تولد
۱۰۶	شکل ۴-۷- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن آنان به هنگام اولین ازدواج در قالب گروه‌های ۵ ساله
۱۰۷	شکل ۴-۸- نمودار توزیع فراوانی پدران پاسخگویان برحسب میزان تحصیلات
۱۰۸	شکل ۴-۹- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان تحصیلات مادر
۱۰۹	شکل ۴-۱۰- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب نوع شغل مادران
۱۱۰	شکل ۴-۱۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع شغل پدر
۱۱۲	شکل ۴-۱۲- نمودار توزیع فراوانی همسران پاسخگویان برحسب گروه‌های سنی ۵ ساله
۱۱۳	شکل ۴-۱۳- نمودار توزیع فراوانی محل تولد شوهران پاسخگویان
۱۱۴	شکل ۴-۱۴- نمودار توزیع فراوانی پاسخگو بر حسب میزان تحصیلات همسر
۱۱۵	شکل ۴-۱۵- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب گروه شغلی همسر

- شکل ۴-۱۶ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان درآمد همسران ۱۱۶
- شکل ۴-۱۷ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن همسران در هنگام اولین ازدواج ۱۱۸
- شکل ۴-۱۸: نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دفعات ازدواج ۱۱۹
- شکل ۴-۱۹ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دفعات ازدواج همسر ۱۲۰
- شکل ۴-۲۰ نمودار توزیع فراوانی همسران بر اساس نوع خویشاوندی ۱۲۲
- شکل ۴-۲۱ نمودار توزیع فراوانی همکاری بین همسران ۱۲۴
- شکل ۴-۲۲ نمودار توزیع فراوانی اعتماد بین همسران ۱۲۵
- شکل ۴-۲۳ نمودار توزیع فراوانی سرمایه اجتماعی خانواده ۱۲۷
- شکل ۴-۲۴ نمودار توزیع فراوانی میزان جامعه‌پذیری جامعه‌ای پاسخگویان ۱۲۹
- شکل ۴-۲۵ نمودار توزیع فراوانی میزان جامعه‌پذیری خانواده‌ای پاسخگویان ۱۳۱
- شکل ۴-۲۶ نمودار توزیع فراوانی میزان جامعه‌پذیری پاسخگویان ۱۳۳
- شکل ۴-۲۷ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه خشونت روانی-عاطفی ۱۳۵
- شکل ۴-۲۸ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه خشونت اقتصادی-اجتماعی ۱۳۷
- شکل ۴-۲۹ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تجربه خشونت فیزیکی غیر مستقیم ۱۳۹
- شکل ۴-۳۰ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه خشونت فیزیکی مستقیم ۱۴۱
- شکل ۴-۳۱ نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب خشونت خانگی ۱۴۳
- مدل نظری پیش‌بینی میزان خشونت خانگی بر اساس متغیرهای مستقل پژوهشی ۱۶۲

چکیده

خشونت خانگی علیه زنان تحت تأثیر عوامل جامعه‌شناختی متعددی است. آگاهی از این عوامل امکان تبیین بهتری از این پدیده را فراهم خواهد آورد. مفاهیمی نظیر سرمایه اجتماعی و جامعه‌پذیری از مقوله‌هایی هستند که می‌توانند تأثیر بسزایی بر خشونت خانگی داشته باشند بنابراین هدف اصلی این پژوهش کسب شناخت بیشتر نسبت به میزان خشونت خانگی در شهر خرم‌آباد و بررسی رابطه‌ی میزان سرمایه‌ی اجتماعی خانگی و جامعه‌پذیری بر میزان خشونت خانگی در این شهر بود. روش پژوهش، پیمایشی بود و برای گردآوری اطلاعات از تکنیک پرسشنامه استفاده گردید.

پرسشنامه مشتمل بر ۴ قسمت اصلی بود که عبارتند از سوالات مربوط به ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان، گویه‌های مربوط به مقیاس خشونت خانگی، گویه‌های مربوط به سرمایه اجتماعی خانگی، گویه‌های مربوط به جامعه‌پذیری. اعتبار این پرسشنامه از روش اعتبار‌صوری تأیید شد یعنی بعد از آماده شدن در اختیار دو نفر از اساتید قرار گرفت و مورد تأیید آنان واقع شد. برای تعیین پایایی آن از ضریب آلفا کرونباخ استفاده گردید، که مقدار آلفا کرونباخ مقیاس خشونت خانگی ۰/۹۲، سرمایه اجتماعی خانگی ۰/۸۳ و جامعه‌پذیری ۰/۶۸ بود.

جامعه آماری مورد مطالعه کلیه زنان شوهردار تحت پوشش مراکز بهداشتی-درمانی شهری (۱۲ مرکز) شهر خرم‌آباد بودند (۵۷۷۰۰ نفر) با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ نفر تعیین شد. روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک بود.

بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون‌های آماری تمامی فرضیه‌ها تأیید شدند و معلوم شد بین متغیر وابسته خشونت خانگی و متغیرهای مستقل سرمایه اجتماعی خانگی و جامعه‌پذیری رابطه‌ی معکوس و منفی وجود دارد. با تعیین معادله رگرسیون چندمتغیره، بین خشونت خانگی و متغیرهای سرمایه اجتماعی خانگی و جامعه‌پذیری میزان اثر این عوامل بر پدیده‌ی خشونت خانگی مشخص گردید که با توجه به ضریب بتا اثر متغیر سرمایه اجتماعی خانگی بیشتر از متغیر جامعه‌پذیری است.

فصل اول

کلیات

خشونت علیه زنان به عنوان یک بحران جهانی موضوعی مورد تحقیق جامعه‌شناسان، روان‌شناسان و آسیب‌شناسان اجتماعی در محافل پژوهشی جهان است. این پدیده اجتماعی در نتیجه پژوهش‌های انجام شده در ابعاد جهانی و در تمام جوامع یکی از مهمترین عوامل بروز بسیاری از ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی تشخیص داده شده است (آقابگلویی، آقاخانی، ۱۳۷۹، ص: ۷۷). در کشورهایی با بافت سنتی به پدیده خشونت علیه زنان به شکل یک پدیده عرفی و روزمره برخورد می‌شود، بنابراین به عنوان جرم یا ناهنجاری تلقی نشده، در مباحث اجتماعی به عنوان یک بحران مطرح نمی‌شود و مسکوت می‌ماند. آمار رو به تصاعد فجایی مانند همسرکشی و قتل‌های خانوادگی در دهه اخیر به عنوان علائم واضح وجود خشونت علیه زنان موجب شد پس از یک تاریخ خفقان، سکوت در برابر این پدیده اجتماعی شکسته شود به شکلی که امروز این مفاهیم توانسته است وارد گفتار علمی و افکار عمومی شود و به رغم اهمیت خود سرانجام جایگاه کوچکی در مباحث پژوهشی به دست آورد. نگاهی به آمارها نشان می‌دهد که کمترین میزان خشونت علیه زنان مربوط به کشورهای توسعه‌یافته و بیشترین آن مربوط به کشور هند، مالزی و نیکاراگوئه است (معظمی، ۱۳۷۹، ص: ۵۱).

در جامعه تصورات قالبی از ویژگی‌های مردانه وجود دارد که در آن پرخاشگری و رفتارهای خشن مردان با حفظ شروطی مقبول است و در خانواده که ریاست آن با مرد است خشونت با حق تربیت مرد بر زن و فرزند یکسان در نظر گرفته می‌شود (اعزازی، ۱۳۸۰، ص: ۲۷).

نبود سازوکارهای قانونی مناسب باعث شده است که زنان بسیاری نتوانند از دست خشونت‌های همسرانشان شکایت کنند و به علاوه ترس از تشدید خشونت‌ها پس از مراجعه به مراجع قانونی همواره باعث مسکوت ماندن قضیه و تحمل خشونت شده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی علل ابراز خشونت خانگی - خشونت علیه زنان - و همچنین سنجش میزان بروز خشونت در خانواده‌های خرم - آبادی صورت گرفته است و گامی است برای بررسی علمی این آسیب اجتماعی.

۱-۱- طرح و بیان مسأله

خشونت خانگی چیست؟ آیا زنان تحت سیطره و خشونت مردان خویش اند و این خشونت مشکلی عمیقاً اجتماعی است؟ علل جامعه شناختی خشونت مردان علیه همسران خویش چیست؟

بنا به تعریف سازمان ملل در سال ۱۹۹۳ خشونت خانگی عبارت است از، هر رفتار خشن و وابسته به جنسیت که موجب آسیب جسمی، جنسی، روانی و یا رنج زنان شود. چنین رفتاری می‌تواند با تهدید، اجبار یا سلب مطلق اختیار و آزادی صورت گرفته و در جمع یا خفا رخ دهد، به این ترتیب خشونت خانگی وابسته به جنس است و به خشونت مردان علیه زنان اطلاق می‌شود (رئیس، سرتشنیزی، ۱۳۸۱، صص: ۶۶-۶۵). البته در ادبیات مربوط به خشونت خانگی، خشونت علیه شرکای جنسی نیز ذیل همین تعریف می‌آید ولی با توجه به خصوصیات فرهنگی ایران تنها به خشونت مردان علیه همسرانشان پرداخته خواهد شد. در این پژوهش خشونت خانگی به انواع چهارگانه خشونت عاطفی و روانی، خشونت اجتماعی و اقتصادی، خشونت فیزیکی غیر مستقیم و خشونت فیزیکی مستقیم، تقسیم شده است.

در ایران خشونت مردان علیه همسران خود در استانهای مختلف با درجات متفاوتی دیده می‌شود. استان لرستان که در منطقه غرب کشور واقع شده است یکی از محروم ترین استان های کشور به شمار می‌آید. اقتصاد منطقه همانند گذشته مبتنی بر کشاورزی و دامداری سنتی است و مناسبات اجتماعی در این جامعه سنتی مبتنی بر خویشاوندی است در چنین نظامی استقلال و آزادی فرد از دست می‌رود و فرد باید تابع گروه باشد. تنوع قبیله‌ایی و خصوصیات عشیره ای سبب گردیده که فرهنگ سنتی و عشایری بسیار قوی عمل کند نظام خانوادگی مرد سالار است یعنی نظامی که در آن اقتدار شوهر بر زن به پدید آمدن نوع خاصی از مناسبات قدرت در زناشویی و جایگاهی فرودست برای همسر و مادر می‌انجامد. مردان از زنان مقتدرترند و از زنان انتظار می‌رود با ارائه ی خدمات خانگی به شوهران خود خدمت کنند و در صورت عدم تمکین، سزاوار خشونت اند، در اکثر اوقات ضرب و جرح زنان شوهردار